

РОЛЬ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Орієнтація України на інтеграцію в європейський освітній простір актуалізувала сучасні міжнародні тенденції у сфері освіти та поставила на перший план формування належної загальної культури і духовності особистості. Сьогодні теоретичні та практичні аспекти організації дозвілля дітей та підлітків не втратили своєї актуальності, а навпаки підсилюються тими протиріччями, які виникають через відсутність системної діяльності в цій сфері в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах [1, с. 5].

Сьогодні позашкільна діяльність розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва тощо.

Аналіз теоретичних та практичних проблем позакласної роботи та позашкільної освіти був у центрі уваги таких корифеїв педагогічної думки як: А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький та інші. Зокрема, С. Русова акцентувала увагу на тому, що найкраща школа без позашкільної освіти не дасть великих корисних наслідків... «Позакласна і позашкільна освіта потрібна для культурного пошуку країни як один із засобів до виховання гармонійної розвиненої особи – індивідуальності» [4, с. 29].

У законодавчих актах про освіту сутність позашкільної освіти визначено як сукупність знань, умінь і навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у вільний від навчання час. Тобто позашкільна освітня діяльність (робота) здійснюється позашкільним навчальним закладом та розглядається як процес надання знань, формування вмінь і навичок із різних напрямів позашкільної освіти, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей відповідно до задатків та запитів особи [2].

За визначенням Г. Пустовіта, освіта і виховання дітей та учнівської молоді в позашкільних навчальних закладах – це не додаток до навчально-виховної діяльності загальноосвітньої школи, а самостійний і самоцінний вид якісного навчання та виховання особистості. Науковець переконливо доводить, що чим вищим буде рівень шкільної освіти, тим ширшим можна очікувати спектр освітніх інтересів, уподобань та запитів школярів, які загальноосвітня школа задовольнити повною мірою не може. Таким чином, система позашкільних закладів «забезпечує здобуття дітьми та учнівською молоддю науково обґрунтованої в логічній єдності, наступності та послідовності системи додаткових знань, формування наукового світогляду та культури особистості, розвитку її здібностей і талантів у вільний від навчання час» [3].

Отже, *позашкільна робота спрямована на розширення й поглиблення їхніх знань, умінь і навичок; забезпечення потреб дитини у творчій та самостійній*

діяльності на основі чіткого врахування їхніх запитів. Вона охоплює всю навчально-виховну роботу та передбачає стимулювання творчого самовдосконалення особистості школяра, максимально повне задоволення потреб дітей у самовизначенні, відповідно до їх здібностей, запитів та інтересів. Приймаючи участь у позашкільній діяльності, діти мають змогу на свій розсуд обирати той вид діяльності, який їм найбільше імпонує та максимально спрямований на задоволення їхніх освітніх, пізнавальних, виховних, культурних та інших потреб і прагнень [1, с. 30].

До основних завдань позашкільної роботи віднесено: сприяння творчій спрямованості особистості; розвиток творчих рис характеру та сприяння становленню творчої самосвідомості, розвитку творчих якостей інтелекту, постійному зростанню потенціалу творчої діяльності; формування психічних якостей творчої особистості, вихованню у дітей та підлітків здатності до творчого спілкування тощо [3, с 9].

Під час організації позашкільної роботи педагогу необхідно врахувати конкретні **принципи**, до яких віднесено:

1) Принцип добровільності вибору учнями тих чи інших форм і конкретного змісту позашкільної роботи на основі врахування своїх інтересів.

2) Принцип масовості позашкільної роботи (відповідно до нормативних документів середня наповнюваність становить, як правило, 10-15 вихованців).

3) Принцип опори на самостійність, індивідуальність та прояв ініціативи учнів у проведенні масових позакласних та позашкільних заходів.

4) Принцип суспільно-корисної спрямованості та творчого характеру різних видів позакласної та позашкільної роботи [1, с. 31].

У нашому баченні найбільш значущою особливістю позашкільної роботи можна вважати той факт, що вона здійснюється добровільно, без примусу зі сторони педагога. У своїй практичній діяльності наставник, який організовує цю діяльність, має брати до уваги той факт, що учні, які навчаються у загальноосвітній школі I ступеню (початкова школа), не можуть адекватно оцінити свої можливості. Тут на допомогу мають прийти, насамперед, учителі-класоводи та батьки, які у тактовній та делікатній формі допоможуть молодшим школярам впоратися із вибором напрямку позашкільної діяльності.

Отже, позашкільна освіта повинна розглядатися як безперервний процес, що не має фіксованих часових орієнтирів. У цьому контексті доцільно здійснювати послідовні переходи з однієї стадії у другу. Педагог, який займається організацією позашкільної роботи, повинен робити основний акцент на створення сприятливих умов для творчого проведення дітьми дозвілля, а також формувати у них потребу в подальшому творчому сприйнятті світу та активній відпочинковій діяльності.

Література

1. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах : навчальний посібник / Н. Ю. Брижак. – Київ : Логос, 2017. – 126 с.

2. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К., 2001. – С. 229–251.

3. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання в контексті трансформаційних процесів у суспільстві / Г. П. Пустовіт // Позашкільна освіта та виховання. – 2006. – №1. – С. 8-10.

4. Русова С. Націоналізація школи / С. Русова // Вибрані педагогічні твори // Початкова школа. – 1995. – №1 – С. 28–30.

УДК 373.3.011.3-052:159.923.5

ШПОНТАК К. В., ГОРВАТ М. В.
Мукачівський державний університет

СУТНІСТЬ САМООЦІНКИ В ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Формування самооцінки в умовах навчальної діяльності потребує знання сутності самооцінки, її структури та функцій в особистісному розвитку.

Проблема пізнання людиною своїх внутрішніх можливостей, природи, сутності самооцінки, потребує усе більшої уваги представників різних наук, про що свідчать дослідження у філософії, психології, педагогіці. Автори справедливо зазначають, що, намагаючись оцінити себе, людина прагне зрозуміти, як оцінюють її оточуючі. Аналіз самооцінки через сутність «Я» відображений у роботах І. Беха, Л. Виготського, С. Ілляш, І. Кона, О. Леонтєва, Г. Ліпкіної, С. Максименка, О. Онопрієнко, В. Століна, Г. Цукерман, І. Чеснокової, І. Шапошнікової та ін.

Учені в своїх роботах розглядають самооцінку як внутрішнє ядро особистості, як її свідомий початок, як згущення індивідуальної самосвідомості, як систему уявлень людини про себе [2].

Становленню самооцінки у різних видах діяльності присвячені дослідження зарубіжних педагогів і психологів Р. Бернса, А. Маслоу, К. Роджерса, З. Фрейда, Е. Фромм. Специфіка трактування особистості у зарубіжній психології і педагогіці, як правило, полягає в тому, що вона прямо проектується на розуміння сутності самооцінки: вона або, як і особистість, визнається конфліктною, або розглядається як протиставлення справжнього і демонструвального уявлення про себе.

Самооцінка як особистісне утворення посідає чільне місце у загальному контексті формування особистості, її можливостей, здібностей, спрямованості, активності, суспільної значущості [3]

Питання самооцінки розглядаються у роботах Б. Ананьєва, Л. Божович, А. Захарової, І. Кона, Г. Ліпкіної, К. Роджерса та ін. Аналіз наукових праць показує, що зміст поняття «самооцінка» у розумінні авторів багато в чому збігається. У працях науковців самооцінка представлена як особистісне утворення, яке бере участь у регуляції поведінки і діяльності; як характеристика особистості, її центральний компонент, що формується за активної участі самої особистості і яка відображає своєрідність її внутрішнього світу.

У роботах К. Балютіної самооцінка пов'язується з рівнем вимогливості до себе і включається у структуру потреб людини [1, с. 25].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>